

NOTĂ DE POLITICI REGIONALĂ

Consolidarea rezilienței democratice în fața dezinformării

Recomandări comune de politici pentru Republica Moldova, Armenia și Azerbaidjan

REPUBLICA MOLDOVA

ARMENIA

AZERBAIDJAN

Elaborat de organizațiile societății civile participante la proiectul regional de cooperare privind rezistența la dezinformare, pe baza raportului „Mapping the Disinformation Ecosystem in Moldova, Armenia, and Azerbaijan: Evidence, Challenges, and Good Practices”

Publicație realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al German Marshall Fund of the United States — Transatlantic Foundation (GMF TF).

Conținutul reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă neapărat poziția Uniunii Europene sau a GMF TF.

1. Scopul acestei note de politici

Această notă de politici constituie principalul livrabil al Activității 5 (Campanie regională de advocacy comună) și se bazează pe constatările consolidate în cadrul Activității 4 (Publicarea raportului comun). Documentul traduce concluziile raportului regional — rezultat al vizitelor de schimb de experiență, al întâlnirilor de networking și al sesiunilor de bune practici desfășurate cu organizații partenere din Armenia și Azerbaidjan — într-un set de recomandări de politici formulate pentru a fi prezentate factorilor de decizie, instituțiilor europene și partenerilor internaționali.

Nota are drept scop amplificarea vocii organizațiilor societății civile (OSC) din cele trei țări în dezbaterile de politici privind dezinformarea, reziliența democratică și protecția drepturilor omului, precum și consolidarea capacității acestor organizații de a coopera nu doar la nivel de rețea, ci și în acțiuni comune de advocacy.

2. Context regional

Republica Moldova, Armenia și Azerbaidjan operează în medii politice, sociale și mediatice diferite, dar se confruntă cu vulnerabilități structurale comune: încredere în scădere în instituțiile publice, niveluri inegale de educație media, dependență tot mai mare de rețelele sociale ca principală sursă de informare și expunere crescândă la operațiuni de influență străine și interne.

Deși narativele diferă de la o țară la alta, tehnicile utilizate sunt remarcabil de similare: rețele de conturi coordonate, conținut generat de inteligență artificială, campanii pe Telegram și mesaje concepute pentru a exploata polarizarea și frica. În Republica Moldova, dezinformarea rămâne concentrată pe integrarea europeană și securitatea energetică. În Armenia, pe lângă narativele consacrate legate de conflictul din Nagorno-Karabakh și de securitatea regională, s-a dezvoltat un val mai articulat de dezinformare în jurul alegerilor din iunie — atât înainte de scrutin, cât și, mai intens, după acesta — menit să delegitimeze rezultatele și să submineze cooperarea UE-Armenia. Acesta include narrative care prezintă în mod fals Misiunea de Parteneriat a UE în Armenia (EUPM) drept „ingerință străină”, precum și atacuri asupra dialogului privind liberalizarea vizelor și asupra subvențiilor UE și a regulilor simplificate de import care susțin sectorul agricol al Armeniei, afectat de embargoul rusesc. Ruta planificată Trump pentru Pace și Prosperitate Internațională (TRIPP) a devenit, de asemenea, o țintă a narativelor de propagandă. În Azerbaidjan, dezinformarea rămâne concentrată pe reputația internațională și pe narrative legate de COP29.

Vizitele de schimb desfășurate în Armenia (trei întâlniri, printre care Innobiz Armenia și Școala de Democrație Locală) și în Azerbaidjan au confirmat că organizațiile din cele trei țări se confruntă cu resurse financiare limitate, acces insuficient la tehnologii de monitorizare digitală și o cooperare transfrontalieră insuficientă în domeniul schimbului de informații.

3. Constatări cheie care fundamentează recomandările

- Rețelele sociale (Facebook, Telegram, TikTok, YouTube, X) au devenit principalul canal atât de informare, cât și de dezinformare în toate cele trei țări.
- Operațiunile de influență coordonate — rețele de conturi false, mesaje repetate simultan pe mai multe platforme, narrative pro-Kremlin în cazul Republicii Moldova — depășesc granițele naționale și necesită răspunsuri regionale, nu doar naționale.
- Inteligența artificială generativă (imagini, voci sintetice, deepfake-uri) reduce semnificativ costul producerii de conținut fals convingător, iar cadrele de reglementare rămân insuficiente în toate cele trei țări.

- Capacitățile de verificare a informațiilor (fact-checking) diferă considerabil: Republica Moldova dispune de cel mai instituționalizat ecosistem (Stopfals.md, membru IFCN), Armenia se bazează pe organizații media independente (FIP.am, Media.am, CivilNet), iar în Azerbaidjan verificarea este realizată în principal de jurnaliști independenți care operează în condiții mai restrictive.
- Educația media rămâne cel mai sustenabil răspuns pe termen lung: 96% dintre respondenții din Republica Moldova recunosc importanța distincției dintre știri false și informații factuale, dar 70% consideră rețelele sociale principala sursă de dezinformare.
- Organizațiile societății civile din cele trei țări au exprimat un interes puternic pentru parteneriate durabile axate pe schimb de expertiză, materiale educaționale comune și metodologii comune de monitorizare a dezinformării.

4. Recomandări comune de politici

Recomandările de mai jos sunt formulate ca poziții comune ale organizațiilor participante din Republica Moldova, Armenia și Azerbaidjan, pentru a fi susținute în fața factorilor de decizie naționali, a instituțiilor Uniunii Europene și a partenerilor internaționali de dezvoltare.

4.1 Consolidarea cadrelor naționale de reziliență informațională

- Adoptarea sau actualizarea unor strategii naționale dedicate combaterii dezinformării, cu responsabilități instituționale clare și mecanisme de coordonare interinstituțională.
- Alocarea de finanțare publică sustenabilă pentru inițiative de reziliență pe termen lung, nu doar pentru campanii punctuale.

Actori responsabili: Guverne naționale, ministere de resort, agenții de securitate cibernetică, autorități de reglementare media.

4.2 Extinderea educației media și informaționale

- Integrarea educației media și digitale în programele școlare, la toate nivelurile de învățământ, în toate cele trei țări.
- Programe dedicate populației vârstnice, comunităților rurale și grupurilor vulnerabile, care rămân cele mai expuse riscului.
- Formare continuă a cadrelor didactice pentru identificarea manipulării online și a conținutului generat de inteligența artificială.

Actori responsabili: Ministerele educației, instituții de învățământ, organizații ale societății civile cu expertiză în educație media.

4.3 Sprijinirea jurnalismului independent și a verificării faptelor

- Creșterea sprijinului financiar pentru mass-media independentă locală și regională.
- Dezvoltarea unor mecanisme de fact-checking cu răspuns rapid, active în perioadele electorale și de criză.
- Sprijin specific pentru jurnaliștii independenți din Azerbaidjan, care operează într-un mediu media mai restrictiv.

Actori responsabili: Organizații de fact-checking, asociații de presă, donatori internaționali.

4.4 Creșterea responsabilității platformelor digitale

- Instituirea unui dialog regulat cu platformele de rețele sociale privind tendințele de dezinformare identificate în regiune.

- Etichetarea clară a conținutului generat de inteligența artificială (imagini, video, audio sintetice).
- Transparență sporită privind publicitatea politică online și algoritmi de recomandare a conținutului.

Actori responsabili: Instituții UE, autorități naționale de reglementare media, platforme digitale.

4.5 Instituirea unui mecanism regional permanent de cooperare

- Crearea unei rețele regionale permanente de OSC, cercetători, jurnaliști și experți media din Republica Moldova, Armenia și Azerbaidjan.
- Organizarea anuală a unei conferințe regionale privind combaterea dezinformării.
- Dezvoltarea unui sistem regional de alertă rapidă pentru identificarea campaniilor de dezinformare transfrontaliere.
- Cercetare comparativă comună și publicarea periodică de rapoarte și note de politici regionale.

Actori responsabili: Organizațiile semnatare ale prezentei note, cu sprijinul partenerilor internaționali (UE, Consiliul Europei, OSCE, UNESCO).

4.6 Abordarea riscurilor asociate inteligenței artificiale

- Dezvoltarea unor cadre legale privind utilizarea rău-intenționată a inteligenței artificiale generative.
- Formarea jurnaliștilor și a funcționarilor publici pentru identificarea conținutului de tip deepfake.
- Sprijinirea cercetării privind tehnologiile de detectare a conținutului sintetic.

Actori responsabili: Instituții publice, mediul academic, organizații internaționale de standardizare.

5. Priorități specifice pe țară

Republica Moldova

- Extinderea programelor de educație media în zonele rurale.
- Consolidarea rezilienței față de influența informațională străină, în special în perioadele electorale.
- Comunicare strategică mai puternică pentru combaterea narativelor false privind integrarea europeană.

Armenia

- Combaterea dezinformării legate de securitatea regională și narativele post-conflict.
- Consolidarea jurnalismului independent în afara capitalei.
- Extinderea programelor de educație digitală pentru tineri și comunitățile strămutate.

Azerbaidjan

- Extinderea accesului la surse de informare diverse și fiabile.
- Sprijinirea formării profesionale a jurnaliștilor și a raportării bazate pe fapte.
- Extinderea inițiativelor de educație media axate pe identificarea conținutului manipulat și generat de inteligența artificială.

6. Mecanism de urmărire și diseminare

Prezenta notă de politici va fi diseminată regional către factorii de decizie relevanți din Republica Moldova, Armenia și Azerbaidjan, către delegațiile Uniunii Europene din cele trei țări, precum și către rețelele regionale de societate civilă din cadrul Parteneriatului Estic. Organizațiile participante își propun organizarea unor

evenimente de prezentare publică a documentului și menținerea unui dialog constant cu instituțiile vizate pentru monitorizarea implementării recomandărilor formulate.

Această notă de politici reprezintă un document viu, care va fi actualizat pe măsură ce cooperarea regională dintre organizațiile semnatare avansează, inclusiv prin cercetări comparative ulterioare și rapoarte de monitorizare periodică.

Sursă: Mapping the Disinformation Ecosystem in Moldova, Armenia, and Azerbaijan: Evidence, Challenges, and Good Practices.

Publicație realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al German Marshall Fund of the United States — Transatlantic Foundation (GMF TF). Conținutul reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă neapărat poziția Uniunii Europene sau a GMF TF.